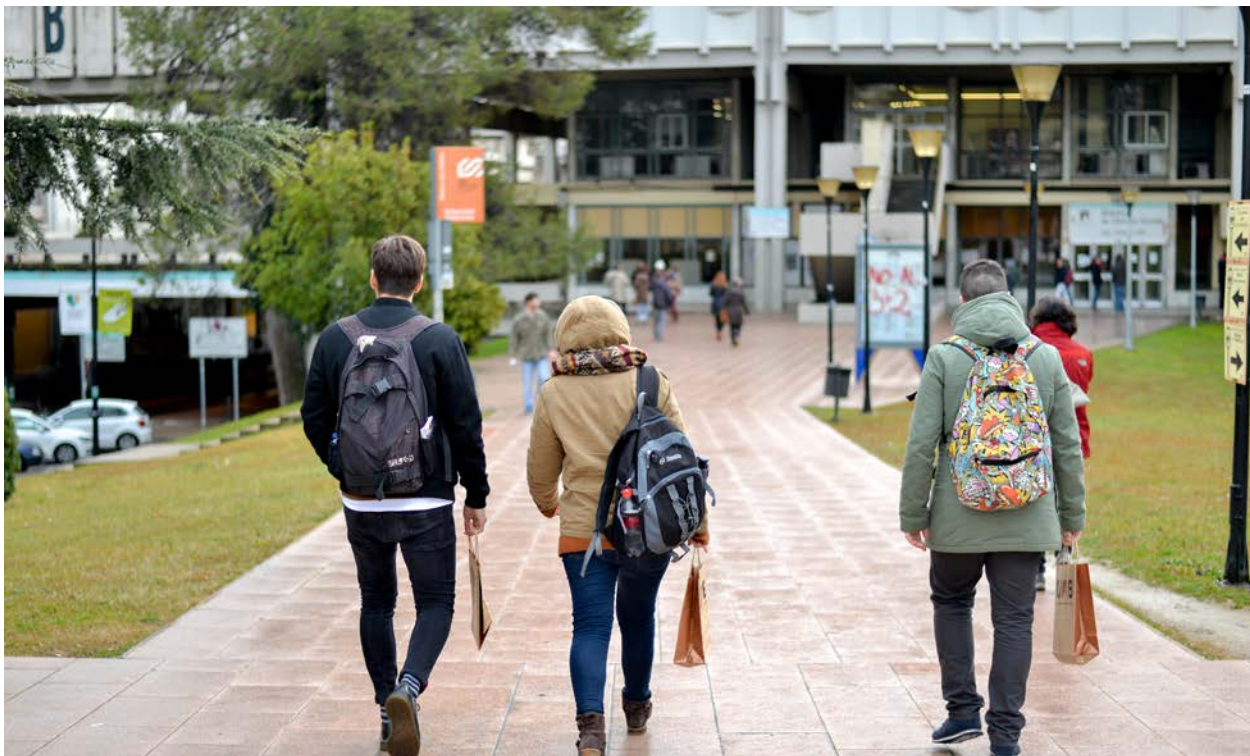

Dossier de premsa XARXA VIVES D'UNIVERSITATS-FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Ser estudiant universitari avui Resultats de l'enquesta Via Universitària

Antonio Ariño, catedràtic de sociologia de la Universitat de València
Elena Sintès, directora científica i executiva de Via Universitària

MAIG 2016

Les publicacions de la Fundació Jaume Bofill
estan disponibles per a descàrrega al web
www.fbofill.cat.

Primera edició: maig 2016

© Fundació Jaume Bofill, 2016
Provença, 324
08037 Barcelona
fbofill@fbofill.cat
<http://www.fbofill.cat>

Aquesta obra està subjecta a la
licència Creative Commons de
Reconeixement-NoComercial-
SenseObraDerivada (by-nc-nd). Es
permet la reproducció, distribució i
comunicació pública de l'obra sempre
que se'n reconegui l'autoria. No es
permet l'ús comercial de l'obra ni la
generació d'obres derivades.

Autors: Antonio Ariño i Elena Sintès
Coordinació de continguts: Laura Morató i Vázquez
Disseny: Amador Garrell
Fotografia de la coberta: Lluís Salvadó

Amb la col·laboració de:

Via Universitària: accés, condicions d'aprenentatge, expectatives i retorns dels estudis universitaris

Via Universitària és una enquesta realitzada a 20.512 estudiants de 19 universitats del territori Vives i que abasten 3 estats de l'arc mediterrani: Andorra, Espanya i França, entre febrer i abril de 2015. Es tracta d'un projecte en partenariat entre la Xarxa Vives d'Universitats (XVU) i la Fundació Jaume Bofill (FJB), que té per objectiu analitzar les característiques dels estudiants i el seu recorregut universitari.

El projecte busca crear una base sòlida de coneixement, en tant que és una font de dades àmplia i rigorosa i que aporta informació rellevant sobre la vida universitària en el marc de la Xarxa Vives d'Universitats-XVU. Aquest coneixement ha de servir per orientar les propostes de millora en les polítiques universitàries, i servir de guia per fonamentar les decisions i orientacions de les polítiques, tant de les pròpies universitats com dels decisors públics.

Més informació a www.viauniversitaria.net #viauni

Aquest dossier s'ha elaborat amb les dades de l'Informe Breu #62 "*Via Universitària: ser estudiant universitari avui*" i del Document de treball "Via Universitària. Accés, condicions d'aprenentatge, expectatives i retorns dels estudis universitaris". Tots dos de lliure descàrrega des del web www.fbofill.cat

Índex

Resum dels resultats principals

Evidència empírica

1. La universitat és cada cop més equitativa però encara té molt recorregut per aconseguir la igualtat
2. Poder estudiar a la universitat depèn principalment del suport familiar
3. Qui són i com són els estudiants universitaris
4. Els estudiants ja no creuen que la universitat ajudi a ascendir socialment
5. On és l'estudiant en la política i la vida universitària?

Implicacions per a la política universitària

Resum dels resultats principals

1. La universitat és cada cop més equitativa però encara té molt recorregut per aconseguir la igualtat

Quan parlem d'**equitat** ens referim a si la universitat té la mateixa presència de les diferents classes socials que la societat en general. És a dir, si és un reflex proporcional de la societat. En canvi, quan parlem d'**igualtat** parlem de si la universitat permet minimitzar les diferències socials existents a la societat. És a dir, si la composició social al si de la universitat pot corregir les desigualtats socials existents a la societat.

La universitat ha generat mobilitat social ascendent, ja que més del 40% dels estudiants universitaris provenen de llars en les que el pare i la mare tenen un nivell d'estudis baix

Tot i això, el fills de progenitors amb estudis universitaris tenen més presència de la que tenen en la societat.

Però si mirem el nivell d'ocupació dels progenitors, l'estudiantat amb mares amb nivell d'ocupació baix tenen menys presència de la que tenen a la societat, mentre que els fills i filles de pares amb ocupacions de nivell alt estan sobre representats

En un índex de 0 a 2 en el que 1 significa equitat, els fills i filles de pares d'ocupació alta tenen un índex d'1,7 mentre que l'estudiantat amb mares amb nivell d'ocupació baix el tenen de 0,7.

El 36% de les mares i el 49% dels pares dels estudiants tenen ocupacions de nivell alt, mentre que en el conjunt de la població aquest percentatge de nivell professional és clarament inferior, el 26% en el cas d'elles i el 27,7% en el d'ells

En el cas dels pares, la resta de nivells d'ocupació tenen una representació adequada. En el cas de les mares s'aprecia amb claredat una menor presència de fills amb mares dels nivells d'ocupació més baixos.

S'observa, per tant, una tendència a l'equitat si tenim en compte el capital educatiu dels progenitors dels estudiants, però en funció del capital ocupacional de pare i mare, encara hi ha clares desigualtats.

La classe social predominant a la universitat és la classe alta; en els graus són el 43% i el 45% en els màsters

A la universitat quasi bé la meitat dels estudiants procedeixen de la classe alta, el que evidencia la sobre representació dels estrats socials alts.

2. Poder estudiar a la universitat depèn principalment del suport familiar

La universitat es sustenta pel familisme, és a dir en un sistema en el que el pes fonamental de tots els costos d'estudiar, recauen sobre les famílies dels i de les estudiants.

El 52% dels i de les estudiants enquestats viuen a casa dels progenitors

Tenint en compte els resultats *d'Eurostudent 2015* ens trobaríem en la situació d'Itàlia, Malta o Armènia, i en la situació contrària a la de la majoria de països inclosos en l'enquesta, en els que els estudiants viuen majoritàriament fora de casa dels progenitors.

De la resta d'opcions, destacar que un 23% viu en un habitatge llogat amb diverses persones, un 10% en un habitatge de la seva propietat i un 5% en un habitatge llogat tot sol. Els estudiants universitaris independitzats, és a dir que no viuen a casa dels pares ni de cap altre familiar, són un 48%.

Els progenitors són els principals finançadors de les despeses dels estudis en un 52% dels casos...

Mentre que un 23% dels estudiants es sufraguen les despeses dels estudis treballant durant el curs, un 13% amb una beca i un 6% treballant durant les vacances.

... i a més d'un 50% també els paguen l'habitatge, les despeses d'alimentació, roba, telèfon i internet

Els pares són els finançadors principals en pràcticament totes les despeses associades als estudis, ja que també assumeixen, en més del 40% dels casos, el transport, la matrícula universitària i els llibres i material escolar. Les despeses en les que els estudiants són la primera font de finançament són les referents a les vacances, viatges i lleure.

Els estudiants que més depenen de les seves famílies per fer front a les despeses són aquells amb mares d'alt nivell d'estudis

El que sembla explicar millor les diferències en quant a la contribució dels progenitors com a font de finançament és el nivell d'estudis de les mares: amb un nivell d'estudis universitaris de les mares, la família contribueix amb el total de despeses en un 30% dels casos i en un 43% contribueix a més del 50% de les despeses; amb un nivell d'estudis bàsics de les mares, les famílies paguen totes les despeses al 14% dels estudiants, mentre que una contribució de més de la meitat de les despeses es dona en el 28% dels casos.

Els fills i filles de mares amb estudis universitaris que diuen que els progenitors no contribueixen a pagar les despeses o ho fan amb menys del 50% del total, sumen un 28%, mentre que el mateix cas per a fills i filles de mares amb estudis bàsics són el 58%.

3. Qui són i com són els estudiants universitaris

Un 18% dels estudiants han arribat a la universitat via formació professional. Un de cada quatre estudiants d'origen socioeconòmic baix utilitza aquesta via, mentre que només la usa un de cada vuit dels d'origen social alt (el 13%)

Tot i que la via majoritària d'accés és per les proves d'accés a la universitat, amb un 67% d'estudiants que entren per aquesta via, la més tradicional. L'accés via formació professional esdevé un mecanisme veritable d'ampliació d'oportunitats per als estudiants més desfavorits.

Només el 41% dels estudiants ho són a temps complet, el 59% restant ha de compaginar els estudis amb una feina.

Hi ha diferències significatives en funció de l'origen social de l'estudiantat. Així, els que provenen de llars amb major capital educatiu (mares amb estudis superiors) estudien a temps complet en un 48% dels casos, mentre que els que tenen mares amb nivell bàsic d'estudis, ho fan en un 36%. De la mateixa manera, els i les estudiants que combinen estudis amb treball a temps complet i tenen mares amb estudis bàsics són el 22%, mentre que si tenen mares amb estudis superiors són el 8%.

Els estudiants de modalitats en línia treballen a temps complet en un 65%

En el cas de l'estudiantat a distància, una àmplia majoria treballa a temps complet i no arriben al 10% els que únicament estudien.

Dedicar menys de 21 hores als estudis o dedicar-ne més de 40, no té conseqüències clares en les notes que s'aconsegueixen

Les persones enquestades a Via Universitària aconseguirien un bon rendiment del temps que dediquen a estudiar. A major intensitat d'estudi no s'aprecien diferències remarcables en els resultats a nivell de nota a l'expedient.

Només un 10% han fet mobilitat internacional, tot i que un 25% pensa fer-ho

Espanya és el país que té més estudiants en el programa Erasmus i un dels que ha experimentat un major creixement en les darreres dècades. Tot i això, els resultats de Via Universitària mostren que només ha fet mobilitat internacional el 10% de l'estudiantat. A més, hi ha diferències importants en funció de l'origen social: tant el nivell educatiu de les mares, com l'ocupació que desenvolupen influeix en la intenció de fer una estada a l'estranger. Atenent al nivell d'estudis de les mares, els percentatges es doblen: mentre que els fills de mares amb estudis superiors n'han fet en un 15% dels casos i pensen fer-ho en un 34%, els fills de mares amb estudis bàsics n'han fet en un 7% i pensen fer-ho en un 18%.

Gairebé un 70% de l'estudiantat no ha deixat mai de ser estudiant i no han interromput mai les seves trajectòries educatives

Són d'especial importància les interrupcions que es donen entre la graduació de secundària i l'accés a la universitat; en aquest cas, el percentatge de joves d'origens baixos (23,2%) és, pràcticament, el doble que en el cas d'estudiants d'origen mig (12,4%) i més del doble que en el cas d'origen alts (10,8%).

4. Els estudiants ja no creuen que la universitat ajudi a ascendir socialment

Els estudiants escullen la carrera que els agrada: el 73% ha triat els estudis perquè és la professió que volen exercir; només un 33% l'ha escollit perquè creu que l'ajudarà a aconseguir una professió de prestigi o ben pagada

Quan se'ls ha demanat per les raons de triar la carrera, després de respondre perquè és la professió que volen exercir (73%), els estudiants diuen que perquè es correspon amb les seves aptituds (70%). Però només declaren haver triat estudis perquè conduiran a una professió de prestigi o ben pagada en un 33% dels casos.

El 81% creu que els seus estudis li serviran per cultivar-se i enriquir els seus coneixements; només el 25% creuen que els permetrà aconseguir una posició social alta

En demanar-los per la utilitat futura dels seus estudis, també diuen que servirà per poder trobar una feina interessant (68%) o per contribuir a la millora de la societat (67%). A l'altra banda, les dues expectatives que tenen menys resposta són assegurar-se uns bons ingressos o aconseguir una posició social alta, amb un 40 i un 25% respectivament.

El grau de satisfacció amb la universitat és moderat: la resposta més comuna és un "acontentament sense més" en el 44% de casos

Mentre estan estudiant els estudiants senten, en relació amb l'experiència universitària, "acontentament, sense més", en un 44% dels casos, els que responen sentir "entusiasme" són un 26,5%, els que han triat "una mica de decepció" són el 22% i un minoritari 7% "molta decepció".

Els més satisfets són els que estudien en la modalitat no presencial, ja que quasi bé la meitat expressen "entusiasme"

Les diferències més significatives es donen en funció de la modalitat d'estudi: gairebé la meitat dels estudiants en modalitat no presencial es mostren entusiastes, mentre que ho són un 23% dels estudiants en modalitat presencial. Mentre que els acontentats suposen pràcticament el mateix percentatge per a presencial i no presencial, els decebutos són molt més nombrosos en la modalitat presencial, arribant al 31% mentre que els de no presencial estan al voltant del 15%.

Dins els estudiants en modalitat presencial, els més entusiastes són els que treballen a temps complet, que ho són en un 37%, mentre que els que estudien a temps complet es situen en l'entusiasme en el 26%. Altre cop, els acontentats són si fa no fa el mateix percentatge, independentment de si combinen amb feina remunerada o no, i les diferències es tornen a trobar en els decebutos. Amb una mica o molta decepció els grups més nombrosos són els corresponents a les persones que combinen amb feina a temps parcial o intermitent, situant-se al voltant del 35%, mentre que els que treballen a jornada completa i estan una mica o molt decebutos són poc més del 20%.

5. On és l'estudiant en la política i la vida universitària?

La documentació emanada de les reunions ministerials per a la implantació de l'Espai Europeu d'Educació Superior-EEES ha reiterat sense parar que el nucli central d'aquest procés tenia a veure amb la centralitat dels estudiants. Això vol dir que la implantació de l'EEES havia de dissenyar-se i implementar-se posant els estudiants al centre de les polítiques. Però hi ha almenys dos fenòmens que indiquen que la centralitat de l'estudiant proclamada no s'està traduint en la pràctica: ens referim als règims de dedicació i els sistemes d'ensenyament-aprenentatge.

En els règims de dedicació, ja hem vist com un 41% estudien a temps complet, mentre que el 59% restant ha de compaginar els estudis amb el treball remunerat, amb diferents graus d'intensitat. Si ens fixem en les causes que al·leguen per compaginar les dues activitats, veiem com les principals raons tenen a veure amb la necessitat econòmica.

Vist això, sembla que la implementació de l'EEES va en sentit contrari a posar l'estudiant al centre ja que les universitats estan requerint una dedicació a l'estudi a temps complet.

Sobre els sistemes d'ensenyament-aprenentatge, val a dir que els canvis que s'estan donant en la producció i tecnologies del coneixement alteren les formes d'aprenentatge i, per tant, queden afectades les formes com s'ha d'ensenyar a la Universitat. En cert sentit, pot dir-se que la centralitat històrica de la Universitat està sent desplaçada en un context en què s'aprèn al llarg de la vida i en l'itinerari laboral. Per tant, posar al centre de l'EEES al estudiantat suposa conèixer bé les transformacions en la manera de producció de la societat, en la manera de producció del coneixement i en conèixer bé als estudiants.

Implicacions per a la política universitària

1. Per tal de seguir el camí cap a una universitat inclusiva, caldria fomentar i incrementar les vies d'accés alternatives ja que aquestes incrementen la participació d'estudiants tradicionalment infrarepresentats a la universitat.
2. Apostar per un sistema d'informació i orientació per als estudiants previ a l'entrada a la universitat, per tal d'informar-los sobre el contingut i les sortides professionals de la carrera, quan encara estan a la secundària.
3. Es recomanen estratègies de millora de l'acompanyament de l'estudiant:
 - apropar als estudiants els recursos, els serveis i les activitats que ofereix la universitat més enllà de les classes, especialment aquells que tenen a veure amb l'orientació i amb l'objectiu de reduir els abandonaments i, en tot cas, d'acompanyar els canvis en els estudis;
 - fomentar la mobilitat internacional dels estudiants universitaris.
4. Flexibilitzar les opcions d'estudi mitjançant estratègies com ara horaris comprimits, possibilitats de vies lentes, repetició d'assignatures en diferents torns, ajuda a estudiants que no sempre poden ser a classe o estudis en modalitat no presencial.
5. Caldria un bon sistema d'ajuts i beques que compensessin les necessitats dels estudiants en situacions més desfavorables, degut als costos directes i indirectes que suposa la universitat.

EVIDÈNCIA EMPÍRICA

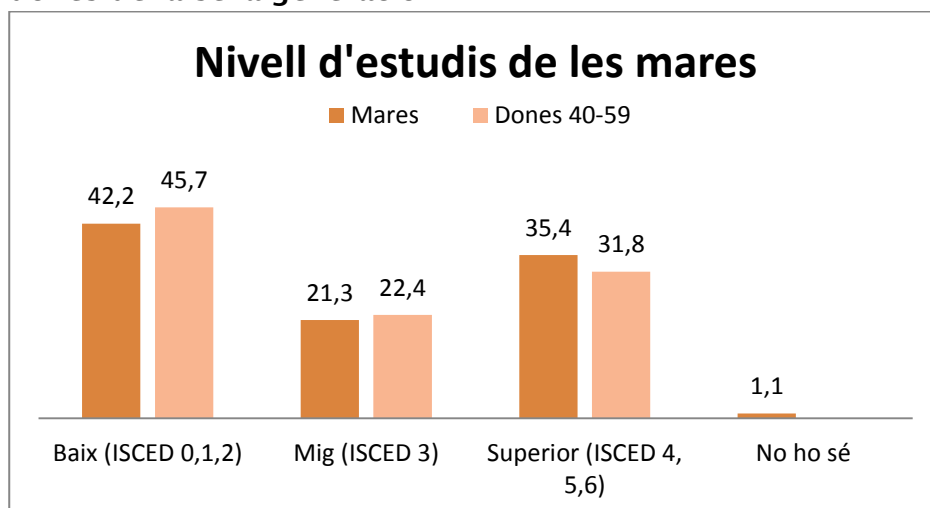
1. La universitat camina cap a l'equitat però encara té molt recorregut per aconseguir la igualtat

Quan parlem d'**equitat** ens plantejem si els grups o categories socials tenen una "representació" en el sistema educatiu que sigui "proporcional" a la seva presència en l'estratificació de la societat; en canvi, quan parlem d'**igualtat**, s'efectua una interrogació més radical i s'aborda la correcció d'asimetries i desigualtats heretades, tot identificant la desigualtat amb la injustícia social.

La universitat ha generat mobilitat social ascendent, ja que més del 40% dels estudiants universitaris provenen de llars en les que el pare i la mare tenen un nivell d'estudis baix

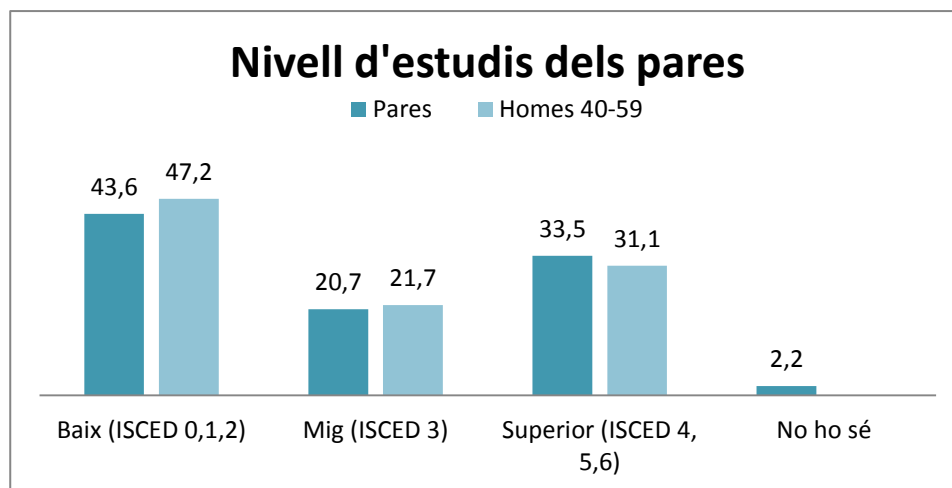
La universitat camina cap a l'equitat ja que més d'un 40% dels estudiants enquestats prové de llars i d'un entorn familiar amb baix nivell formatiu, en aquest sentit, a les universitats del territori Vives s'ha produït i s'està produint un fenomen de mobilitat social. Als de nivell formatiu baix podem afegir al voltant del 20% de fills de pares amb un nivell formatiu mig, el que donaria que més d'un 60% dels estudiants provenen de llars en les que els pares no tenen estudis superiors. Tot i això, també podem veure com els nivells alts d'estudis dels pares estan sobre representats a la població universitària en referència a la seva presència en el conjunt de la societat.

Gràfic 11.7: Nivell d'estudis més alt assolit per les mares dels estudiants i el de les dones de la seva generació

Font: Elaboració pròpia

Base: Total respostes recollides (n = 20512)

Gràfic 11.7: Nivell d'estudis més alt assolit per els pares dels estudiants i el dels homes de la seva generació

Font: Elaboració pròpia

Base: Total respostes recollides (n = 20512)

ISCED és la *International Standard Classification of Education*, que depèn de la UNESCO

En aquest informe s'han agrupat els grups de l'ISCED de la següent manera:

ISCED 0, 1, 2 -> preprimària, primària, primer nivell d'educació bàsica

ISCED 3 -> educació obligatòria, secundària

ISCED 4, 5, 6 -> post secundària, educació superior

Però si mirem el nivell d'ocupació dels progenitors, l'estudiantat amb mares amb nivell d'ocupació baix tenen menys presència de la que tenen a la societat, mentre que els fills i filles de pares amb ocupacions de nivell alt estan sobre representats

En un índex de 0 a 2 en el que 1 significa equitat i els valors cap a 0 o cap a 2 indiquen inequitat, els fills i filles de pares d'ocupació alta tenen un índex d'1,7 mentre que l'estudiantat amb mares amb nivell d'ocupació baix el tenen de 0,7.

També podem veure com els que presenten valors menors a 1 són els que tenen pares o mares amb nivell educatiu baix. De la mateixa manera, estan sobre representats els de mares amb educació alta, però sobretot, els de pares o mares amb ocupacions de nivell alt.

Índexs d'educació i ocupació de progenitors d'estudiants universitaris

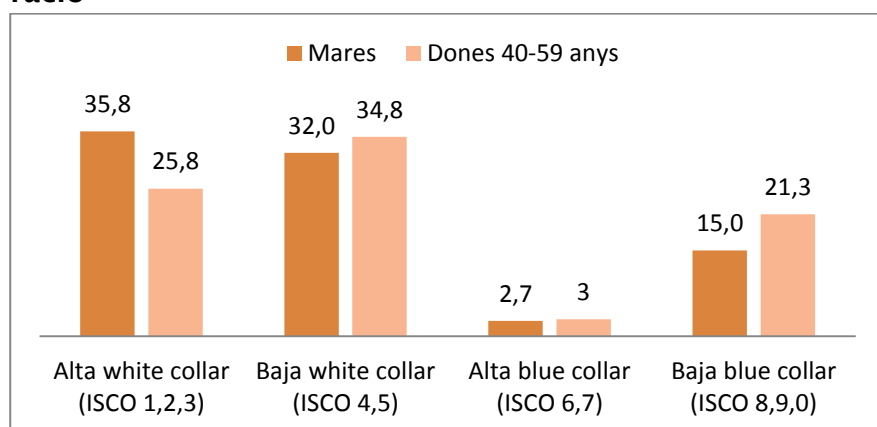
	Valor
Índex d'educació alta pares	1,0
Índex d'educació baixa pares	0,9
Índex d'educació alta mares	1,1
Índex d'educació baixa mares	0,9
Índex d'ocupació alta White collar pares	1,7
Índex d'ocupació baixa Blue collar pares	1
Índex d'ocupació alta White collar mares	1,3
Índex d'ocupació baixa Blue collar mares	0,7

Font: elaboració pròpia, dades de Via Universitària

El 36% de les mares i el 49% dels pares dels estudiants tenen ocupacions de nivell alt, mentre que en el conjunt de la població aquest percentatge de nivell professional és clarament inferior, el 26% en el cas d'elles i el 27,7% en el d'ells

En el cas dels pares, podem veure com, si bé els fills de pares amb ocupacions de nivell alt estan sobre representats, la resta d'ocupacions tenen una representació adequada. En el cas de les mares, però, aquesta sobre representació dels nivells alts d'ocupació no és tan acusada mentre que s'aprecia amb claredat una menor presència de fills amb mares dels nivells d'ocupació més baixos.

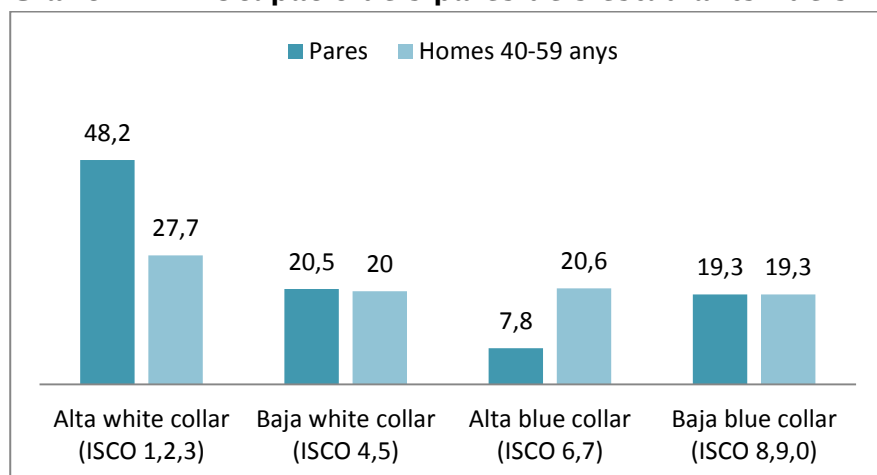
Gràfic 11.10: Ocupació de les mares dels estudiants i de les dones de la seva generació

Font: Elaboració pròpia

Base: Total respostes recollides (n= 18915)

Gràfic 11.11: Ocupació dels pares dels estudiants i dels homes de la seva generació

Font: Elaboració pròpia

Base: Total respostes recollides (n= 17882)

S'observa, per tant, una tendència a l'equitat si tenim en compte el capital educatiu dels progenitors dels estudiants, però en funció del capital ocupacional de pare i mare, encara hi ha clares desigualtats.

ISCO és la *International Standard Classification of Occupations*, que depèn de l'OIT.

En aquest informe s'han agrupat els grups de l'ISCO de la següent manera:

ISCO 1, 2, 3 -> Directors i gerents; tècnics i professionals científics i intel·lectuals; tècnics i professionals de suport.

ISCO 4, 5 -> Empleats comptables, administratius i altres empleats d'oficina; treballadors dels serveis de restauració, personals, protecció i venedors.

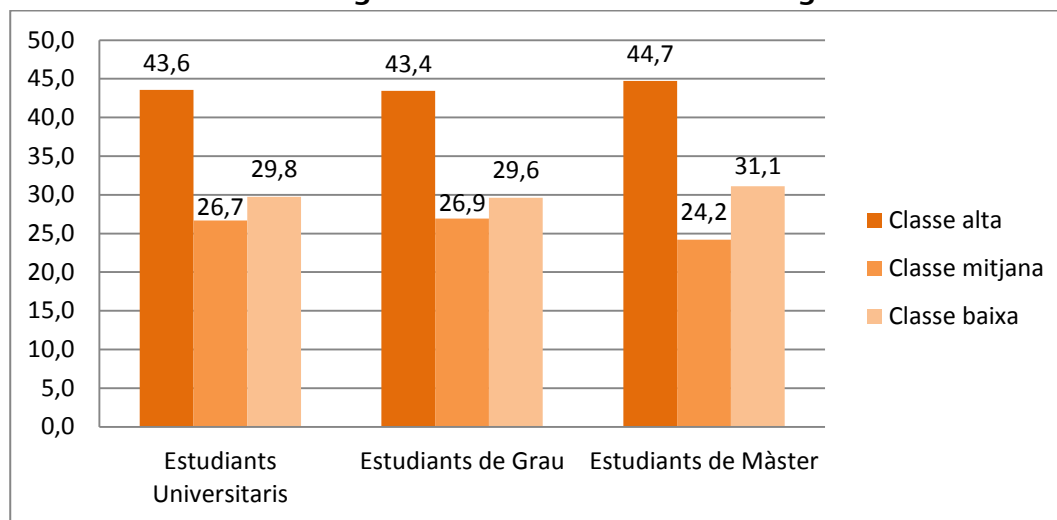
ISCO 6, 7 -> Treballadors qualificats en activitats agrícoles, ramaderes, forestals i pesqueres; artesans i treballadors qualificats de les indústries manufactureres i la construcció.

ISCO 8, 9, 0 -> Operadors d'instal·lacions i maquinària, i muntadors; ocupacions elementals; ocupacions militars.

La classe social predominant a la universitat és la classe alta, amb un 43,4% en el cas dels graus i un 44,7% en els màsters

A la universitat quasi bé la meitat dels estudiants procedeixen de la classe alta. Els estudiants més presents, amb un 43,6%, són els de classe alta. Aquest percentatge augmenta fins al 44,7% en el cas dels estudiants de màster. Això evidencia la sobre representació dels estrats socials alts i, en conseqüència, la infra representació dels estrats socials mitjos i baixos que en la societat són els majoritaris.

Gràfic 11.13: Percentatge d'alumnes universitaris segons classe social i cicle

Font: Elaboració pròpia

Base: Total respostes recollides (n= 18915)

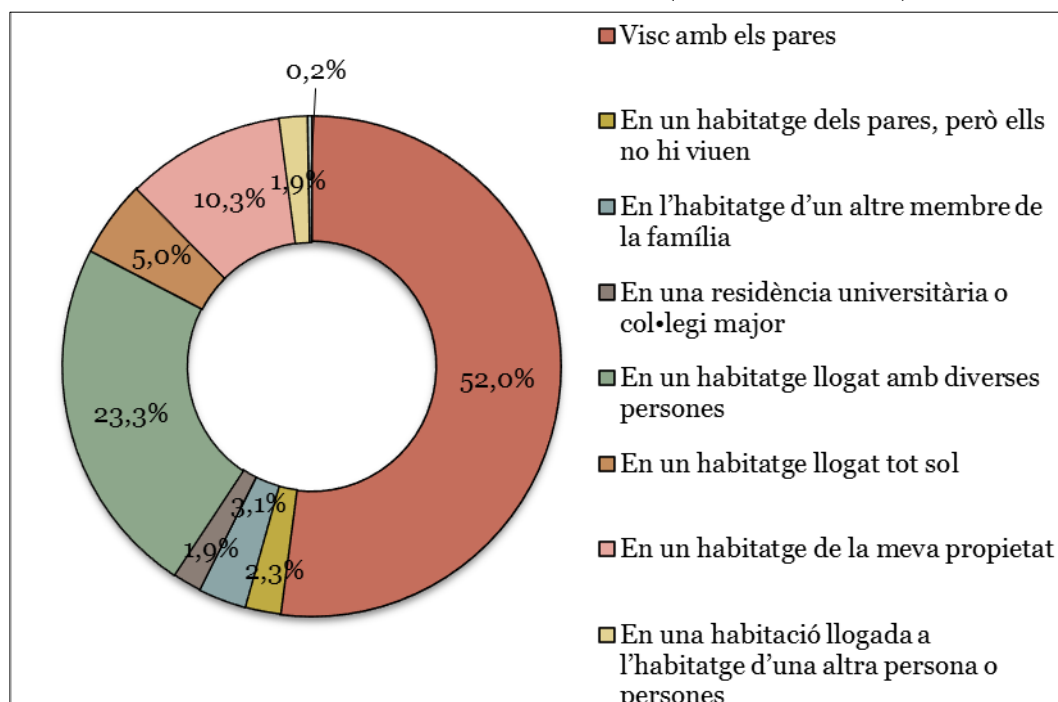
2. Poder estudiar a la universitat depèn principalment del suport familiar

Com anirem desgranant en aquest apartat, **la universitat es sustenta pel familisme**, és a dir per un sistema en el que el pes fonamental dels costos, en sentit ampli, que suposa fer estudis universitaris, recau sobre les famílies dels i de les estudiants.

El 52% dels i de les estudiants enquestats viuen a casa dels progenitors

Més de la meitat de les persones enquestades viuen amb els seus progenitors durant el curs acadèmic, seguit de viure en un habitatge llogat amb altres persones (23%), viure en un habitatge de la seva propietat (10%) i viure en un habitatge llogat tot sol (5%). La resta d'opcions apleguen menys del 3,5%.

En aquest sentit, tenint en compte els resultats *d'Eurostudent 2015* ens trobaríem en la situació d'Itàlia, Malta o Armènia, i en la situació contrària a la de la majoria de països inclosos en l'enquesta, en els que els estudiants viuen majoritàriament fora de casa els pares.

Gràfic 7.1. On vius durant el curs acadèmic (els dies lectius)?**Els progenitors són els principals finançadors de les despeses dels estudis en un 52% dels casos...**

Mentre que en un 23% les despeses se sufraguen treballant durant el curs i en un 6% treballant durant les vacances. Les beques només contribueixen a pagar els estudis en un 13% i els préstecs bancaris no arriben a l'1%.

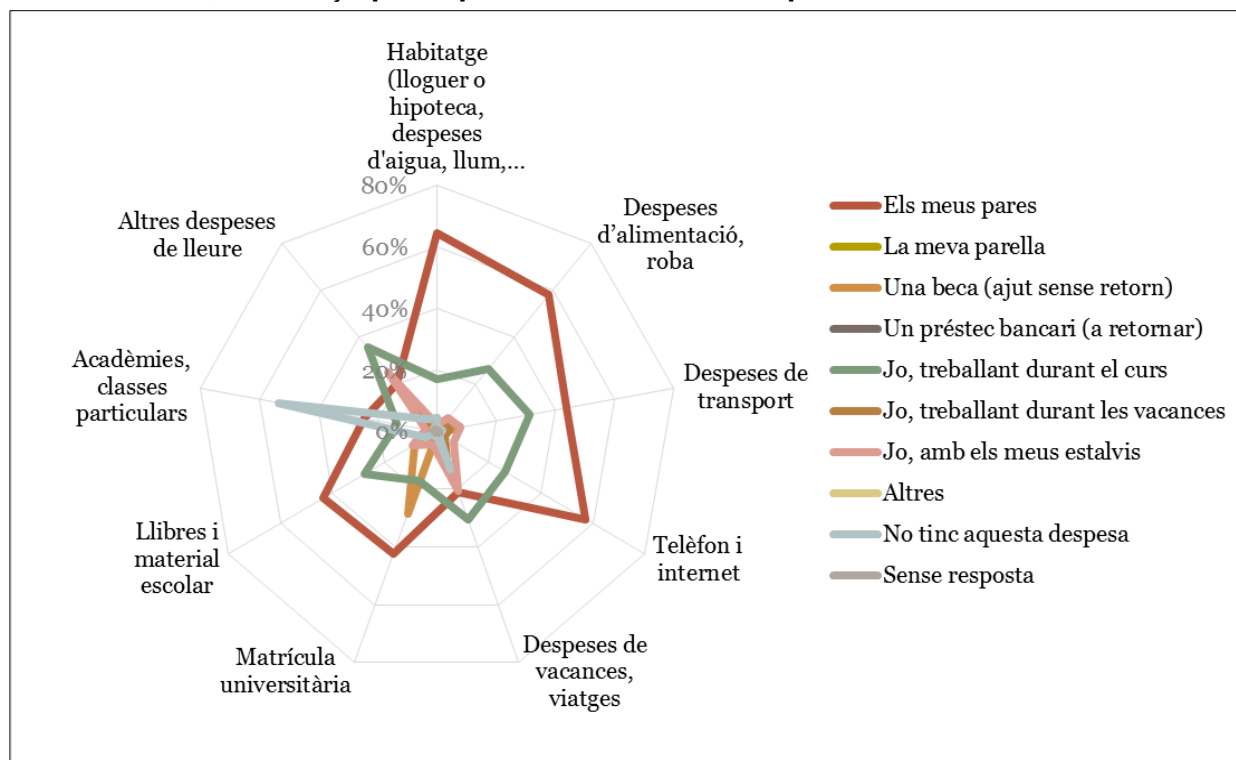
Taula 7.3. En quina mesura contribueixen cada una de les fonts d'ingressos següents a pagar els teus estudis?

Els meus pares	51,8%
La meua parella	3,2%
Una beca (ajut sense retorn)	12,8%
Un préstec bancari (s'ha de tornar)	0,7%
Jo, treballant durant el curs	22,8%
Jo, treballant durant les vacances	5,7%
Altres	2,9%
TOTAL	100%

... i a més d'un 50% també els paguen l'habitatge, les despeses d'alimentació, roba, telèfon i internet

Fent una ullada al detall de despeses, veiem que els progenitors són l'actor principal en pràcticament totes les despeses associades als estudis, tret de les despeses de vacances, viatges i lleure, que se les paguen els propis estudiants. També podem veure com les beques sufraguen una part de la matrícula universitària però poca cosa més.

Gràfic 7.10. Qui finança principalment les teves despeses?

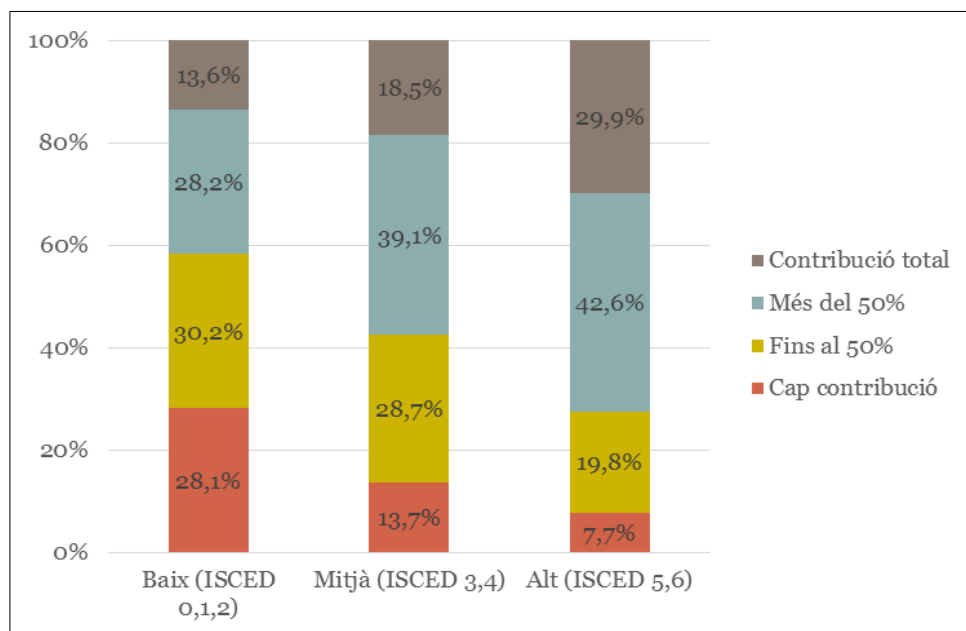
Els estudiants que més depenen de les seves famílies per fer front a les despeses són aquells amb mares d'alt nivell d'estudis

Les mares de baix nivell d'estudis assumeixen totes les despeses en un 14% dels casos, mentre que les d'alt nivell d'estudis ho fan en un 30%

El que sembla explicar millor les diferències en quant a la contribució dels progenitors com a font de finançament és el nivell d'estudis de les mares: amb un nivell d'estudis universitaris de les mares, la família contribueix amb el total de despeses en un 30% dels casos i en un 43% contribueix a més del 50% de les despeses; amb un nivell d'estudis bàsics de les mares, les famílies paguen totes les despeses al 14% dels estudiants, mentre que una contribució de més de la meitat de les despeses es dona en el 28% dels casos.

Els fills i filles de mares amb estudis universitaris que diuen que els progenitors no contribueixen a pagar les despeses o ho fan amb menys del 50% del total, sumen un 28%, mentre que el mateix cas per a fills i filles de mares amb estudis bàsics són el 58%.

Gràfic 7.13. Grau de contribució dels progenitors -com a font de finançament- en funció del nivell d'estudis de la mare

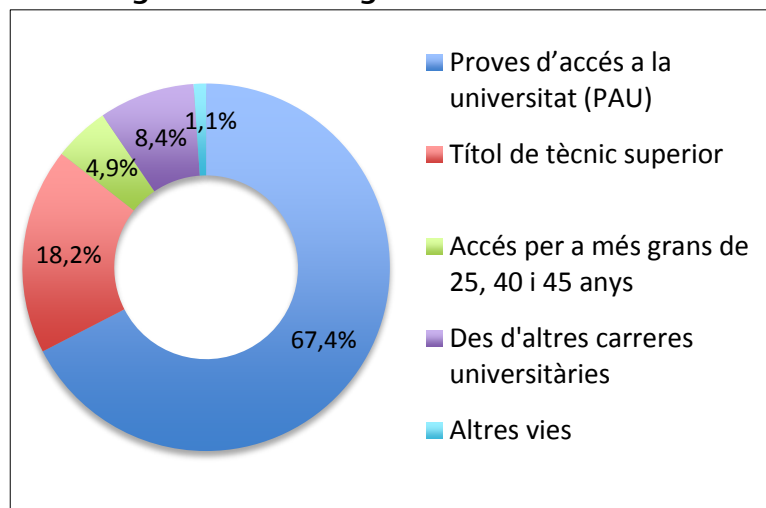

3. Qui són i com són els estudiants universitaris

Un 18% dels estudiants han arribat a la universitat via formació professional. Un de cada quatre estudiants d'origen socioeconòmic baix utilitza aquesta via, mentre que només la usa un de cada vuit dels d'origen social alt (13%)

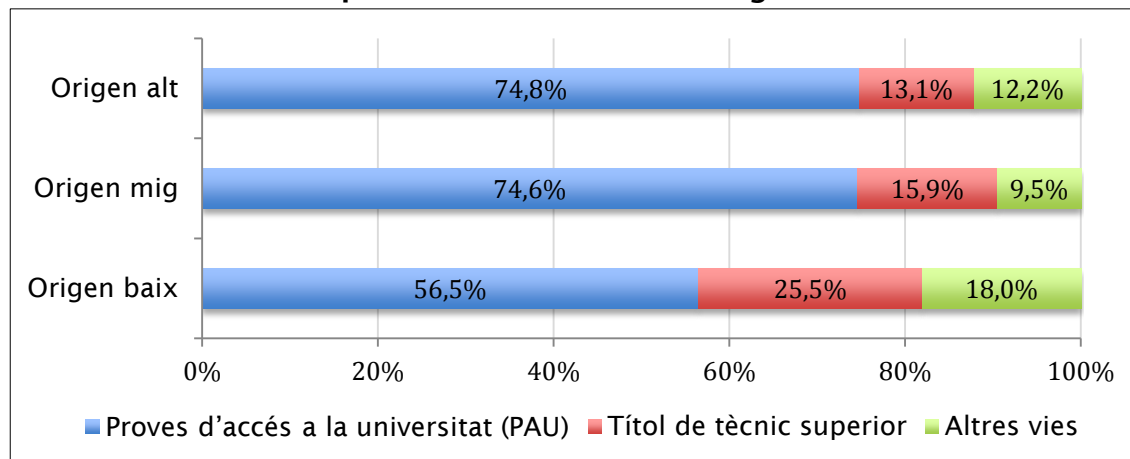
En els darrers anys no han variat massa els percentatges d'estudiants que accedeixen al grau via estudis secundaris, oscil·lant entre el 80 i el 90%. Tot i que la via majoritària és la de proves d'accés a la universitat, amb un 67% d'estudiants que entren per aquesta via tradicional, sí que s'observa un increment d'estudiants que hi accedeixen via formació professional, situant-se en un 18%.

Gràfic 2.1 Mitjançant quina via vas accedir a la universitat? Versió general, estudiants de grau. Percentatges.

Les vies alternatives d'accés a la universitat, i sobretot la via dels cicles formatius de grau superior, són més usades per persones que provenen d'òrgens socials més desafavorits. Les persones d'origen social baix han arribat a la universitat en un 25% dels casos des dels CFGS, mentre que les d'origen alt ho han fet en un 13%. D'aquesta manera, l'accés via formació professional esdevé un mecanisme veritable d'ampliació d'oportunitats per als estudiants més desafavorits.

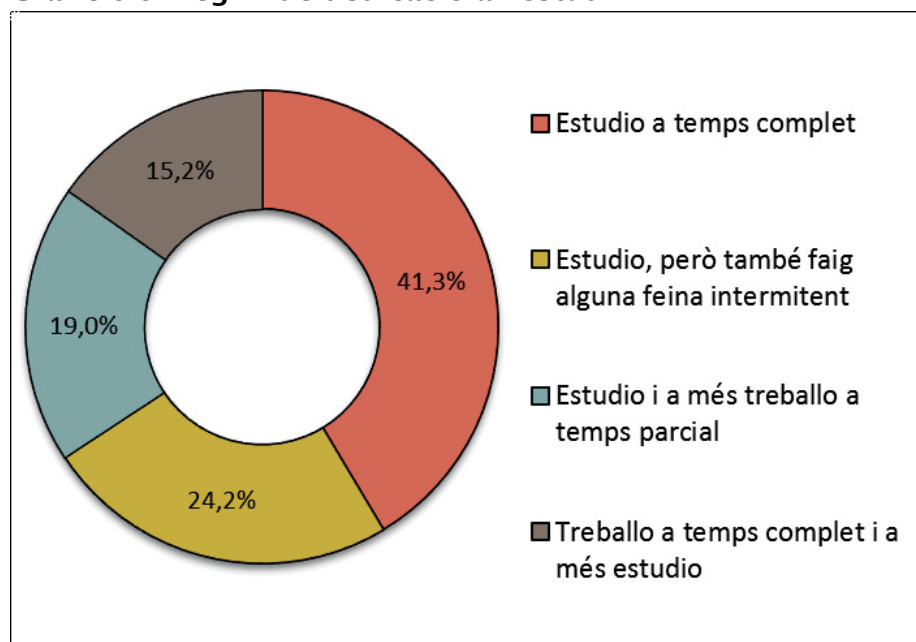
Gràfic 2.6 Via d'accés per classe social. Percentatges.

Només el 41% dels estudiants ho són a temps complet, el 59% restant ha de compaginar els estudis amb una feina

Els que han de compaginar els estudis amb una feina, ho fan amb feines intermitents en el 24% dels casos, amb una a temps parcial en el 19% i amb feina a temps complet en un 15%.

Gràfic 6.6. Règim de dedicació a l'estudi

S'ha de destacar que hi ha diferències significatives en funció de l'origen social de l'estudiantat. Així, els que provenen de llars amb major capital educatiu (mares amb estudis superiors) estudien a

temps complet en un 48% dels casos, mentre que els que tenen mares amb nivell bàsic d'estudis, ho fan en un 36%. De la mateixa manera, els i les estudiants que combinen estudis amb treball a temps complet i tenen mares amb estudis bàsics són el 22%, mentre que si tenen mares amb estudis superiors són el 8%.

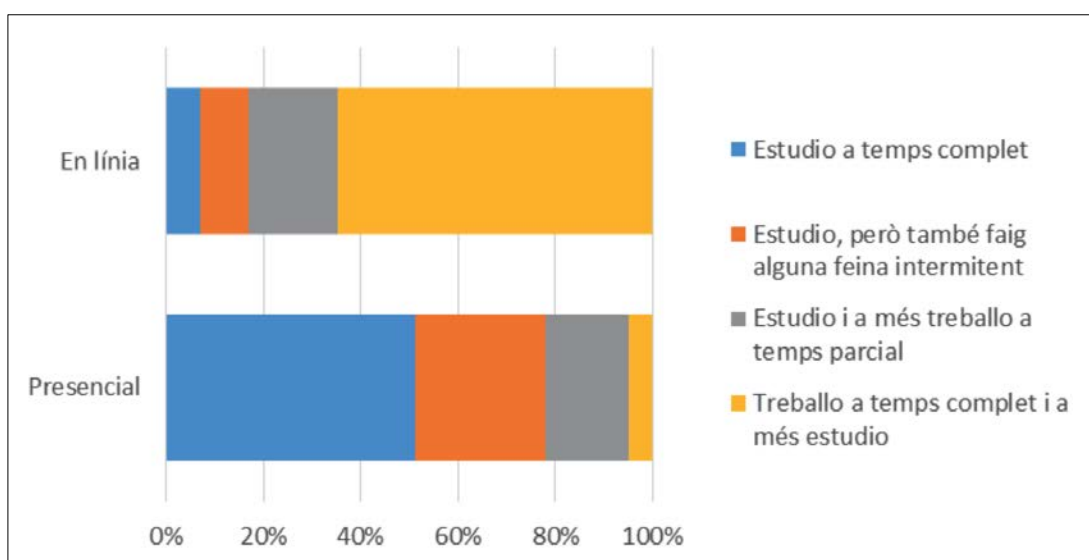
Taula 6.9. Règim d'estudis segons el nivell d'estudis de la mare

Modalitat dedicació estudis per nivell d'estudis de la mare	Baix (ISCED 0,1,2)	Mitjà (ISCED 3,4)	Alt (ISCED 5,6)	TOTAL
Estudio a temps complet	36,2%	43,0%	48,0%	41,3%
Estudio, però també faig alguna feina intermitent	21,7%	26,5%	26,3%	24,2%
Estudio i a més treballo a temps parcial	19,9%	19,3%	17,3%	19,0%
Treballo a temps complet i a més estudio	22,0%	11,0%	8,1%	15,2%
Sense resposta	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
TOTAL	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Els estudiants de modalitats en línia treballen a temps complet en un 65%

En el cas de l'estudiantat a distància, una àmplia majoria treballa a temps complet i no arriben al 10% els que únicament estudien. També podem veure com són més els estudiants que fan feines intermitents entre els que estudien de manera presencial.

Gràfic 6.8. Règim de dedicació per modalitat d'estudi

Dedicar menys de 21 hores als estudis o dedicar-ne més de 40, no té conseqüències clares en les notes que s'aconsegueixen

Les persones enquestades a Via Universitària aconseguixen un bon rendiment del temps que dediquen a estudiar. De fet, a major intensitat d'estudi, és a dir com més hores s'hi dediquen, no s'aprecien diferències remarcables en els resultats a nivell de nota a l'expedient. Les persones que dediquen menys de 21 hores a la setmana a l'estudi, en un 22% tenen un 8 a l'expedient i un 39% un 7; per a les que hi inverteixen entre 21 i 40 hores, els percentatges són pràcticament els mateixos; i pels que estudien més de 40 hores un 24,8% tenen un 8 i un 37,7% un 7.

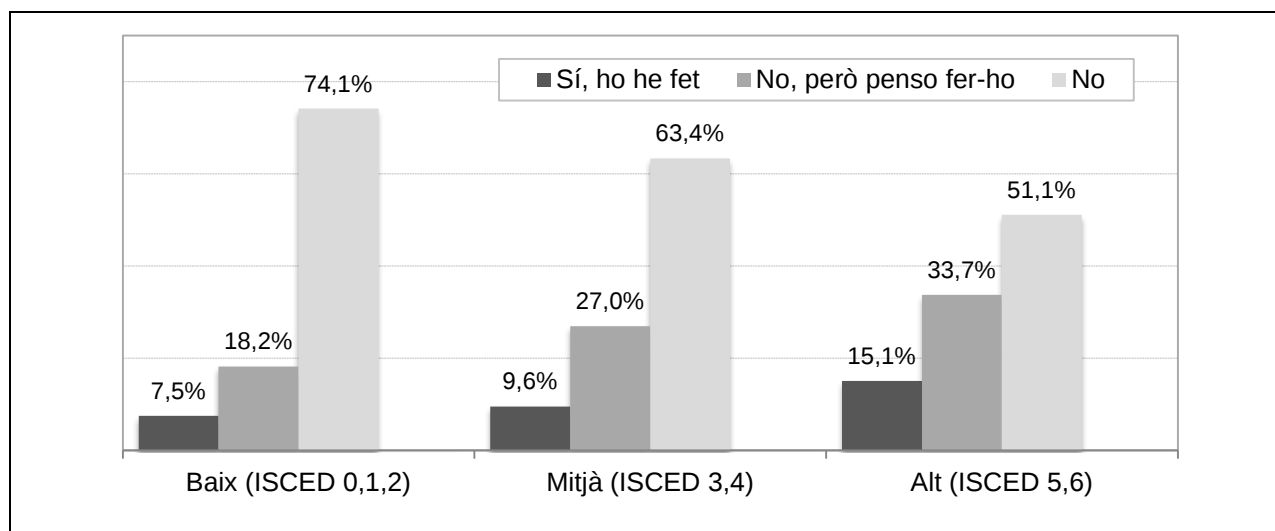
Taula 6.5 Intensitat de dedicació als estudis i resultats

Nota mitjana aproximada del teu expedient acadèmic	Intensitat baixa (menys de 21 hores)		Intensitat mitjana (de 21 a 40 hores)		Intensitat alta (més de 40 hores)		Sense resposta	
	N.	%	N.	%	N.	%	N.	%
1	5	0,1%	5	0,1%	2	0,0%	0	0,0%
2	5	0,1%	5	0,1%	2	0,0%	0	0,0%
3	5	0,1%	14	0,2%	6	0,1%	3	0,5%
4	15	0,3%	31	0,3%	26	0,4%	4	0,6%
5	170	3,4%	280	3,2%	157	2,6%	26	4,4%
6	1.388	28,1%	2.494	28,2%	1.585	25,8%	145	24,8%
7	1.949	39,5%	3.545	40,0%	2.314	37,7%	230	39,2%
8	1.107	22,4%	1.954	22,1%	1.525	24,8%	121	20,6%
9	252	5,1%	487	5,5%	460	7,5%	20	3,3%
10	10	0,2%	20	0,2%	40	0,7%	1	0,1%
Sense resposta	25	0,5%	21	0,2%	22	0,4%	39	6,6%
Total	4.932	100,0%	8.857	100,0%	6.138	100,0%	586	100,0%

Només un 10% han fet mobilitat internacional, tot i que un 25% pensa fer-ho

Cada cop fan més mobilitat internacional, de fet Espanya és el país que té més estudiants en el programa Erasmus i un dels que ha experimentat un major creixement en les darreres dècades. Tot i això, només n'han fet al Via un 10%.

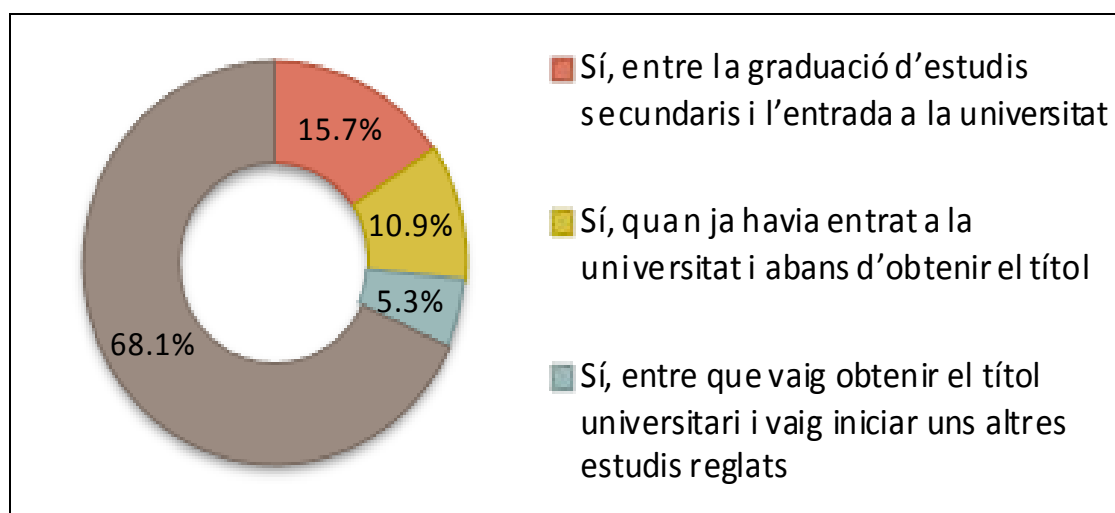
En el cas de Via Universitària, un 10% dels estudiants universitaris han fet mobilitat internacional i un 25% pensa fer-la en un futur. Tot i això, hi ha diferències importants en funció de l'origen social: tant el nivell educatiu de les mares, com l'ocupació que desenvolupen influeix en la intenció de fer una estada a l'estranger, fins al punt de duplicar els percentatges. La diferència entre qui ja ha estat fora del país per continuar els seus estudis va d'un 7,5% pels fills de mares amb estudis baixos fins el 15% per als de mares amb estudis alts; i el mateix passa amb els que encara no ho han fet però tenen previst fer-ho, del 18% al 34%. Sumant els que ja l'han feta i els que volen fer-la d'un i altre extrem de nivell formatiu matern, passem d'un 26% a un 49%.

Gràfic 10.3. Realització d'alguna estada en una universitat estrangera segons el nivell d'estudis de la mare

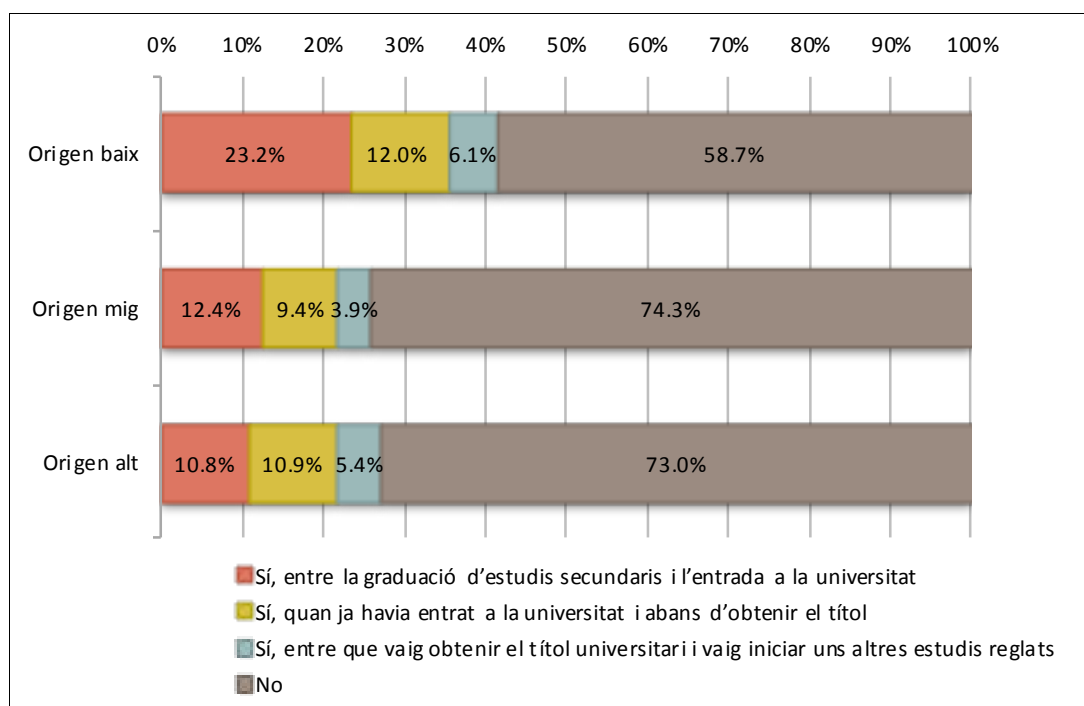
Unitat: percentatges. Base: total mostra.

Gairebé un 70% de l'estudiantat no ha deixat mai de ser estudiant i no han interromput mai les seves trajectòries educatives

Són d'especial importància les interrupcions que es donen entre la graduació de secundària i l'accés a la universitat (16%); dins d'aquests, el percentatge de joves d'origens baixos (23%) és, pràcticament, el doble que en el cas d'estudiants d'origen mig (12%) i més del doble que en el cas d'origen alts (11%).

Gràfic 3.5. Has hagut d'interrompre alguna vegada els teus estudis des que vas acabar l'educació secundària fins a l'actualitat?

Gràfica 3.6. Interrupcions dels estudis des de la finalització de l'educació secundària segons origen social

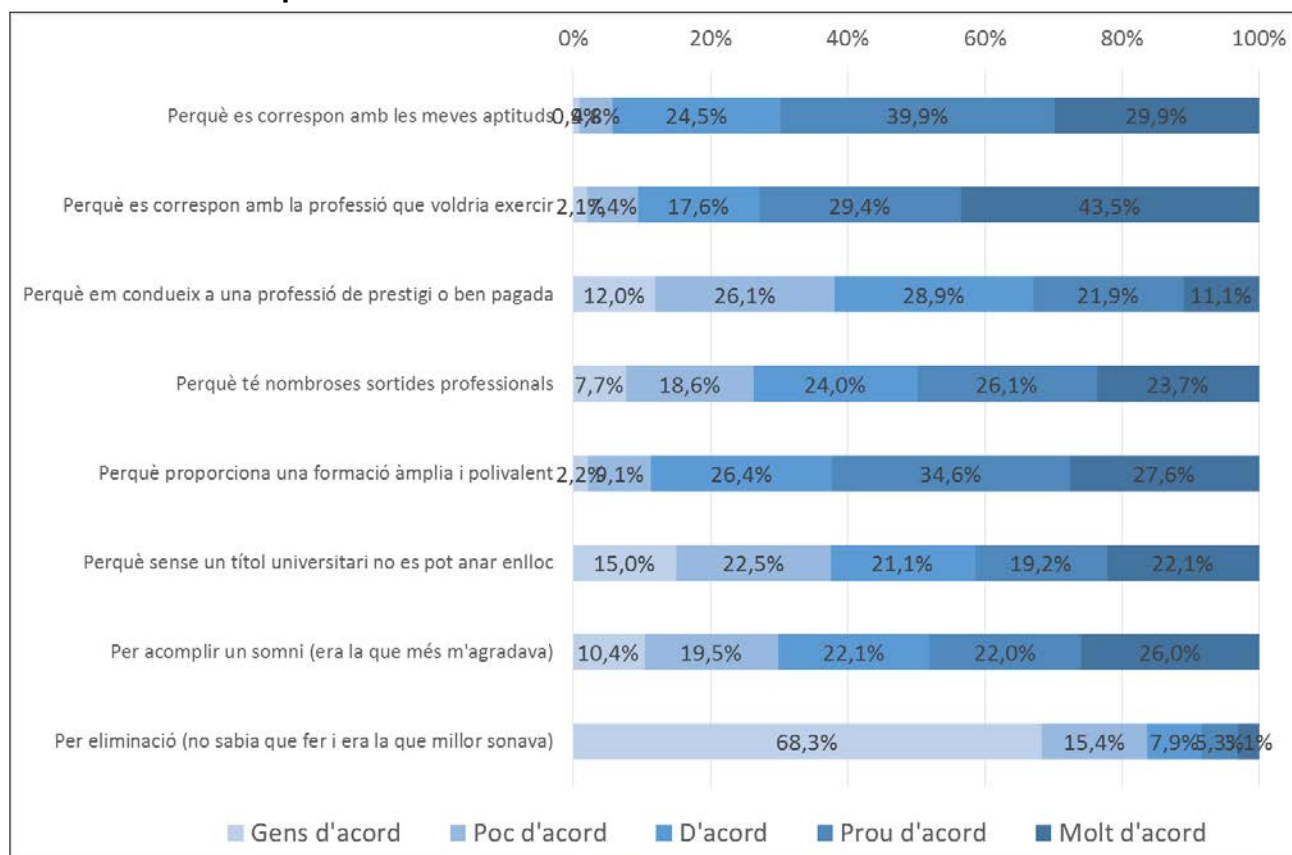

4. Els estudiants ja no creuen que la universitat ajudi a ascendir socialment

Els estudiants escullen la carrera que els agrada: el 73% ha triat els estudis perquè és la professió que volen exercir; només un 33% l'ha escollit perquè creu que l'ajudarà a aconseguir una professió de prestigi o ben pagada

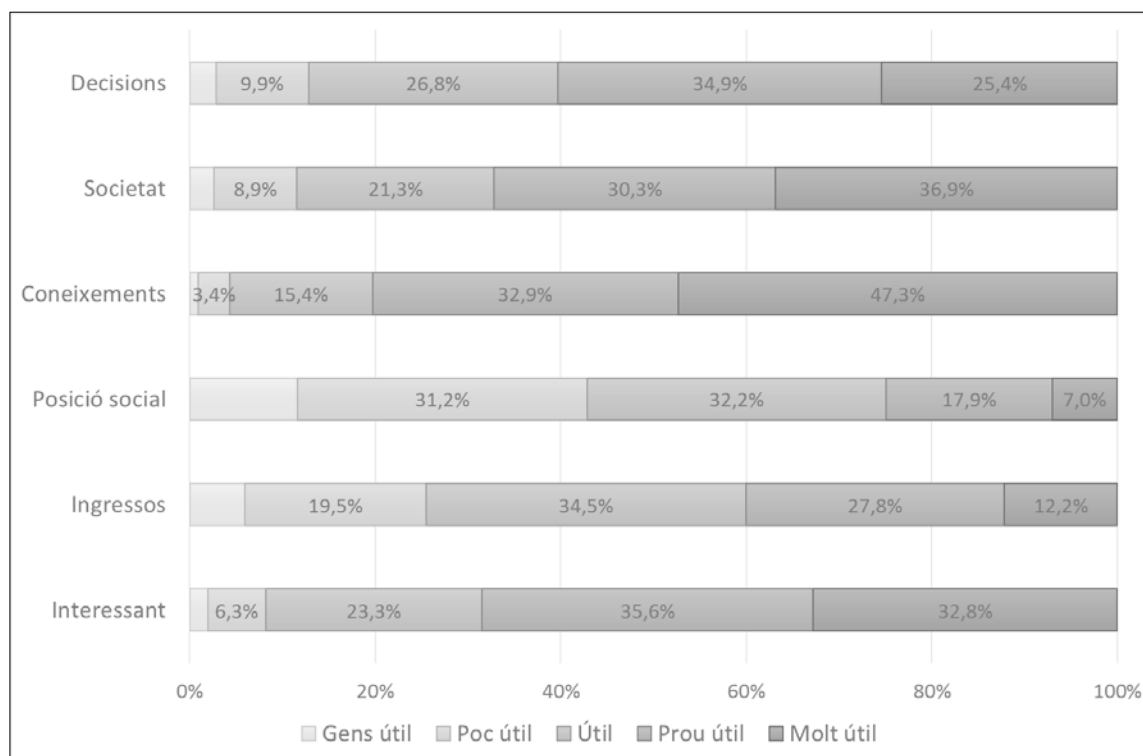
Quan es demana als i a les estudiants pels motius d'haver triat els estudis que estan cursant, les respostes més freqüents tenen a veure amb que es correspon amb la professió que es voldria exercir (molt d'acord o prou d'acord en un 73%), perquè es correspon amb les seves aptituds (70%) o perquè proporcionen una formació àmplia i polivalent (62%). Per contra, només declaren haver triat estudis perquè conduiran a una professió de prestigi o ben pagada en un 33% dels casos. És a dir, que prevalen les dimensions expressives i professionals abans que les instrumentals.

Gràfic 4.3. Motius per escollir titulació

El 81% creu que en un futur li servirà per cultivar-se i enriquir els seus coneixements però només el 25% per aconseguir una posició social alta

En demanar-los per la utilitat futura dels seus estudis, un 81% declara que ho són per poder cultivar-se i enriquir els seus coneixements (prou útil o molt útil). També per poder trobar una feina interessant (68%) o per contribuir a la millora de la societat (67%). A l'altra banda, les dues expectatives que tenen menys suport són assegurar-se uns bons ingressos o aconseguir una posició social alta, amb un 40 i un 25% respectivament.

Gràfic 9.6. Valoració de la utilitat dels estudis

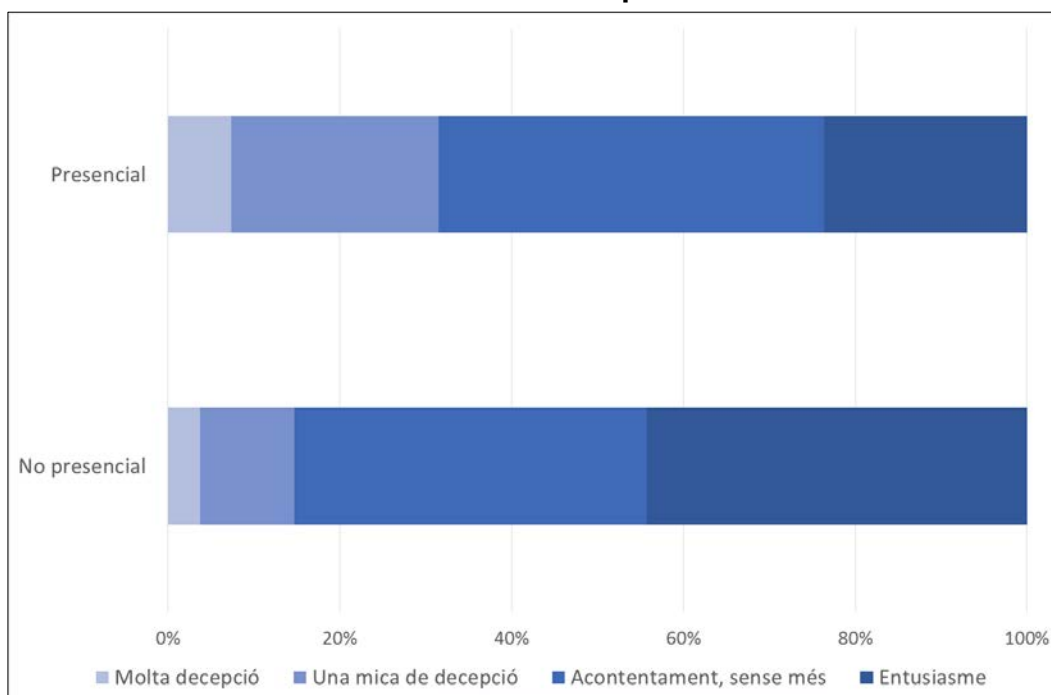
El grau de satisfacció amb la universitat és moderat: la resposta més comuna és un "acontentament sense més" en el 44% dels casos

Mentre estan estudiant els estudiants senten, en relació amb l'experiència universitària, "acontentament, sense més", en un 44% dels casos, els que responen sentir "entusiasme" són un 26,5%, els que han triat "una mica de decepció" són el 22% i un minoritari 7% "molta decepció".

Els més satisfets són els que estudien en la modalitat no presencial, ja que quasi bé la meitat expressen "entusiasme"

Les diferències més significatives es donen en funció de la modalitat d'estudi: gairebé la meitat dels estudiants en modalitat no presencial es mostren entusiastes, mentre que ho són un 23% dels estudiants en modalitat presencial. Mentre que els acontentats suposen pràcticament el mateix percentatge per a presencial i no presencial, els decebutos són molt més nombrosos en la modalitat presencial, arribant al 31% mentre que els de no presencial estan al voltant del 15%.

Dins els estudiants en modalitat presencial, els més entusiastes són els que treballen a temps complet, que ho són en un 37%, mentre que els que estudien a temps complet es situen en l'entusiasme en el 26%. Altre cop, els acontentats són si fa no fa el mateix percentatge, independentment de si combinen amb feina remunerada o no, i les diferències es tornen a trobar en els decebutos. Amb una mica o molta decepció els grups més nombrosos són els corresponents a les persones que combinen amb feina a temps parcial o intermitent, situant-se al voltant del 35%, mentre que els que treballen a jornada completa i estan una mica o molt decebutos són poc més del 20%.

Gràfic 8.9. Sentiment en relació amb l'experiència universitària

5. On és la centralitat de l'estudiant?

La documentació emanada de les reunions ministerials per a la implantació de l'Espai Europeu d'Educació Superior-EEES ha reiterat sense parar que el nucli central d'aquest procés tenia a veure amb la centralitat dels estudiants. Això vol dir que la implantació de l'EEES havia de dissenyar-se i implementar-se posant els estudiants al centre de les polítiques. Però hi ha almenys dos fenòmens que indiquen que la centralitat de l'estudiant proclamada no s'està traduint en la pràctica: ens referim als règims de dedicació i els sistemes d'ensenyament-aprenentatge.

En els règims de dedicació, ja hem vist com un 41% estudien a temps complet, mentre que el 59% restant ha de compaginar els estudis amb el treball remunerat, amb diferents graus d'intensitat. Si ens fixem en les causes que al·leguen per compaginar les dues activitats, veiem com les principals raons tenen a veure amb la necessitat econòmica.

Vist això, sembla que la implementació de l'EEES va en sentit contrari a posar l'estudiant al centre ja que les universitats estan requerint una dedicació a l'estudi a temps complet.

Sobre els sistemes d'ensenyament-aprenentatge, val a dir que els canvis que s'estan donant en la producció i tecnologies del coneixement alteren les formes d'aprenentatge i, per tant, queden afectades les formes com s'ha d'ensenyar a la Universitat. En cert sentit, pot dir-se que la centralitat històrica de la Universitat està sent desplaçada en un context en què s'aprèn al llarg de la vida i en l'itinerari laboral. Per tant, posar al centre de l'EEES al estudiantat suposa conèixer bé les transformacions en la manera de producció de la societat, en la manera de producció del coneixement i en conèixer bé als estudiants.

Per què fer recerca sobre l'estudiantat universitari?

La recerca sobre l'alumnat universitari és una necessitat inajornable de les universitats i de les administracions públiques amb competències en ensenyament superior. Al món d'avui, ens semblaria sorprenent que una organització que ofereix serveis directes a un milió i mig de persones i indirectes al conjunt de la societat desconegué les característiques principals dels destinataris d'aquests serveis. No obstant això, és normal a la universitat, una institució que, d'altra banda, té departaments i línies de recerca en gairebé tots els camps del saber.

Amb aquesta constatació no es vol indicar que en la història de la universitat contemporània tot sigui terra erma quan parlem d'estudis sobre el seu alumnat. Gens menys cert, s'han realitzat múltiples estudis de molt diversos tipus, parcials gairebé sempre i la majoria d'iniciativa privada. D'altra banda, els informes amb què s'han tractat de justificar les grans reformes educatives dels últims quaranta anys han prestat molt escassa atenció als alumnes universitaris i han estat molt selectius en els aspectes abordats.

El projecte Via Universitària se situa en una altra perspectiva. En aquest són conceptes clau els d'igualtat/desigualtat, diversitat/uniformitat, autonomia/dependència, trajectòria i qualitat. Per això, se situa en la línia d'altres projectes precedents i d'una tradició creixentment assentada d'estudis acadèmics, que consideren imprescindible l'obtenció d'informació específica sobre la condició estudiantil i les seves implicacions.

També t'interessarà...

Via Universitària: ser estudiant universitari avui

[+ informació](#)

Via Universitària:
Ser estudiant universitari avui
Antonio Adell Villegas
Elena Sintès Fàbregas

Les beques a examen. Repensar el sistema d'ajudes a l'estudi

[+ informació](#)

Les beques a examen
Repensar el sistema d'ajudes a l'estudi
Ramon Burgués

Crisi, desigualtats i benestar vulnerable.
Anàlisi longitudinal del PaD (2003-2009)

[+ informació](#)

Crisi, desigualtats i benestar vulnerable.
Anàlisi longitudinal del PaD (2003-2009)
Ramon Burgués

Presentació de Via Universitària.
Elena Sintès, directora del projecte

[YouTube](#)

L'alumnat en el centre, principal objectiu de l'educació després del 2015 - Ramon Burgués

[YouTube](#)

[@xarxavives](#) [@FundacioBofill](#) [#viauni](#)

FUNDACIÓ
JAUME
BOFILL

Xarxa Vives
d'universitats

